

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ІНСТИТУТУ ЮРИДИЧНОЇ ОСОБИ В КИТАЇ

СУШКО Єлизавета Олексіївна - аспірантка Інституту держави і права ім. В.М. Корецького Національної академії наук України

В статті досліджуються поняття, сутність, природа юридического лица в Китаї. Особое внимание уделено формированию и развитию сущности понятия юридического лица в Китаї. Исследуются доктринальные подходы китайских и других ученых о природе юридического лица в Китаї.

Ключові слова: конституція, юридична особа, організація, правова система.

Китаї в останні роки дуже динамічно розвивається, при цьому це – одна з тих країн, яка в середині ХХ ст. зазнала змін у політичному, економічному, соціальному, і, як наслідок, правовому аспекті діяльності китайського суспільства. Розвиток права: правових інститутів та правових норм у Китаї мав і має вплив збоку політичної та економічної системи в цій країні.

Під час дослідження були використані праці, які написали такі дослідники: Лубман С., Цвайгерт К., Кьотц Х., Бін Ліанг, Тингмей Фу, Ліу Цишан, Бай Йуджонг, Гао Шуйі, Йу Ненгбин, Йанг Шанжан, Минши Жуті, Грей В., Джао Джонгфу, Чен Кесонг, Лубман С., а також дані Муніципальної мережі урядової інформації КНР.

Метою цієї статті є дослідження розвитку концепції «юридичної особи» в Китаї, починаючи з 1949 року, коли була проголошена Китайська Народна Республіка (далі – КНР).

Походження інституту юридичної викликано потребами економіки. Юридичні особи як комерційні організації мають важливу функцію в будь-якій юрисдикції [1].

Китайська Народна Республіка за двадцять років після Культурної Революції зробила ... кроки в напрямку розвитку її правової системи і багато в чому створила можливості для підприємницької ініціативи, але КНР залишається соціалістичною державою, в якій партія та державний контроль мають вирішальний вплив [2, 187].

Тобто, сучасна правова система КНР розвивається в рамках концепції побудови у країні соціалізму з китайською специфікою.

Як відомо, КНР була проголошена в 1949 році. З цього почався процес розробки та розвитку нового китайського права. Перший етап є етапом становлення китайського права – 1949 – 1957 рр., були прийняті тимчасові конституційні акти про визначення правових основ держави.

Але в Китаї була відсутня правова система, були притаманні низька правова культура суспільства та військово-командні методи керівництва. Другий етап: з 1957 по 1976 рр.. Третій етап: кінець 1970-х років. Цей етап пов'язаний із активізацією законодавчої діяльності [3, 136].

У другій половині ХХ століття інститут юридичної особи (або фажень) був невідомим для багатьох юристів у Китайській Народній Республіці [4, 261].

Уперше поняття «юридична особа» офіційно згадується в Тимчасових правилах щодо укладання контрактів між державними органами, державними підприємствами

ми та кооперативами (далі – Правила), які були прийняті 27 вересня 1950 року Фінансовим та Економічним комітетом [5].

Стаття 5 Правил встановлює, що «контракт або юридичне діяння повинне бути укладеним між юридичними особами, представленими відповідальними особами» [5].

Незважаючи на згадування поняття «юридична особа» в тексті цього документу, сутність юридичною особи залишалася розмитою та незрозумілою. Китайські органи влади не використовували термін «юридичні особи» до початку 80-х двадцятого століття [4, 262].

Конституція Китаю, яка була прийнята в 1982 році, згадувала про такі види власності: соціалістичну суспільну власність; колективну власність, а також окремі економіки міських і сільських працівників, які діють у межах, встановлених законом.

Посадові особи в КНР продовжували підтримувати розвиток державних підприємств як головної рушійної сили в будівництві Китайської соціалістичної економіки [4, 264].

У 1988 році поправки до Конституції встановили, що китайська держава «дозволяє приватній економіці існувати і розвиватися в рамках (межах), установлених законом» [6, 8].

13 грудня 1981 року був прийнятий Закон КНР про економічні договори, 2 вересня 1993 року були внесені поправки до цього Закону. В Законі КНР про економічні договори термін «юридичні особи» був використаний офіційно.

У цьому Законі термін «юридична особа» вживався для визначення правосуб'єктності господарських товариств щодо укладання контрактів. Тобто, і Правила, і Закон про економічні договори встановлювали вимогу, що контракти можуть укладатися між юридичними особами.

Проте ст. 1 Закону про економічні договори розширила коло учасників при укладанні контрактів: «контракти можуть укладатися між юридичними особами та іншими особами, такими як домашні господарства. Юридичні особи мали право укладати договори, проте у юридичних осіб не

було незалежності та автономії. Більш того, в тексті Закону про економічні договори використовувався термін «данвей» (організація, товариство, підрозділ), а не термін «фажень» (юридична особа). Визначення та ознаки юридичної особи в Китаї залишалися невизначеними [4, 264].

Цивільно-процесуальний Закон КНР, так само як і Конституція КНР не вводили цей термін, натомість використовувалися поняття: соціальні групи, підприємства та неприбуткові організації. Ні китайські законотворці, ні китайські юристи не були знайомі з концепцією юридичної особи [4, 264].

Визначення юридичної особи було офіційно введено статтею в Загальних положень цивільного права, згідно з якими юридичною особою повинна бути організація, що має цивільні права та здатність нести відповідальність за свою діяльність, незалежно виконувати цивільні права та обов'язки відповідно до закону [4, 265].

Загальні положення цивільного права в статті 37 встановлюють ознаки юридичних осіб: створення у відповідності із законом; наявність власності або фондів; наявність власного найменування, організації та приміщень; здатність незалежно нести цивільну відповідальність [4, 266].

Після оприлюднення Загальних положень цивільного права (далі – ЗПЦП) 12 квітня 1986 року (Положення вступили в силу 1 січня 1987 року) [7] концепція юридичної особи обговорювалася дослідниками всередині та за межами Китаю, зокрема, дослідники Дженг, Жан Джонгфу, Стенлі Лубман у своїх працях досліджували та аналізували концепцію юридичної особи в КНР, та наголошували на важливість концепції юридичної особи в китайському праві [8, 715-743; 9; 6, 329].

У 80-ті деякі інші китайські дослідники досліджували поняття та концепцію «юридичні особи». Серед цих дослідників є Ліу Кишан, Бай Йоуджонг, Гао Шуйі, Йу Ненгбин, Йанг Женшан, Чен Кесонг.

Зокрема, Ліу Кишан наголошував на розробці та впровадженні концепції і системи терміну «юридичні особи» [10, 5]. Гао Шуйі досліджував практичну необхідність

концепції юридичної особи для реалізації модернізації в китайському законодавстві [11, 15-17]. Дослідники Йу Ненгбин, Йанг Женшан, Чен Кесонг у своїх дослідженнях розглядали юридичних осіб суб'єктами цивільного права [12, 3; 13, 3].

Традиційною на Заході теорією юридичної особи є теорія фікції. Наукове дослідження було проведено Ф.К.Савіні в середині XIV ст. Згідно з цією теорією майнові права можуть належати не тільки окремій людині, а союзу, корпорації. Тобто, згідно з цією теорією, законодавець визнає за такими союзами властивості суб'єкта права, а отже, звертається до фікції.

Теорія реальності (органічна теорія) юридичної особи закріпилася в Загальних положеннях цивільного права, згідно з якою юридична особа є реально існуючим суб'єктом права, необхідним для нормального функціонування держави як союзної особи. Така союзна особа є визнана правопорядком діяльності людського об'єднання. Союз виступає як щось відмінне від людей, які в нього входять, і є суб'єктом права. При цьому серцевиною органічної теорії є концепції «правового представника», тобто особи, яка діє відповідно до закону і відповідальна перед юридичною особою, яку представляє [4, 266].

Багато дослідників в Китаї притримуються думки щодо «правової фікції» юридичних осіб. Вони вважають, що юридична особа створена законом, а тому є «правовою фікцією» [4, 271]. Однак теорія фікції може створити проблеми щодо відповідальності керуючого органу юридичної особи [4, 273].

Доказом прихильності штучної природи юридичної особи є також обов'язкова вимога засновувати юридичну особу у відповідності з законом. Організація, яка відповідає всім вимогам юридичної особи згідно з Загальними положеннями цивільного права, не обов'язково є юридичною особою.

Як фізична особа, яка має правосуб'єктність з дня народження, так і підприємство є юридичною особою з моменту закінчення реєстрації у відповідному державному органі. Юридична особа має правосуб'єктність тільки після отримання ліцензії.

До отримання ліцензії організації заборонено вести комерційну діяльність [4, 272]. Також юридична особа повинна чітко визначити цілі діяльності, схвалювати їх з урядовими департаментами, які відповідальні за реєстрацію юридичних осіб. Таке правило встановлюється Положенням про управління реєстрацією юридичних осіб [14].

На нашу думку, теорія реальності юридичної особи, яка закріпилася в Загальних положеннях цивільного права відображає прагнення китайських юристів та дослідників бачити юридичну особу як суб'єкта права для функціонування держави, тим самим зберігати державний контроль за розвитком юридичних осіб на території КНР, підтримувати політичний та ідеологічний вплив на діяльність юридичних осіб в КНР.

Література:

1. Zakharina L. Position and role of legal entity in modern civil circulation / Social-Legal, Popular Science Magazine «Advokat», January, 2010. – №-1/2010.
2. Zweigert K., Kötz H. An Introduction to Comparative Law (3rd edn., trans. T. Weir) / Oxford: Clarendon Press, 2011. – 714 p.
3. Bin Liang The Changing Chinese Legal System, 1978-Present: Centralization of Power and Rationalization – of the Legal System / Taylor & Francis, 2007. – 248 p.
4. Tingmei Fu Legal Person in China: Essence and Limits / Chinese Law and Legal Theory / edited by Perry Keller. – King's College London, UK, 2001. – 543 p.
5. Zhonghua Renmin Gongheguo Zhongyuan Renmin Zhengfu Faling Huibin (1949 – 1950) / http://www.dazu.gov.cn/home/Organs_show.asp?TextType=33&ClassID=31&SeeFile=1&id=141 Чунцин Муніципальна мережа урядової інформації
6. Lubman St. Looking for Law in China / Columbia Journal Of Asian Law, 2006. – VOL. 20, NO. 1. – 98 p.
7. Gray W., Zheng H.R. trans.'General Principles of Civil Law in the People's Republic of China, trans. / American Journal of Comparative Law, 1986. – Vol. 34. – pp. 715 – 743.

АНОТАЦІЯ

У статті досліджується поняття, сутність, природа юридичної особи в Китаї. Особлива увага приділена формуванню та розвитку сутності поняття юридичної особи в Китаї. Досліджуються доктринальні підходи китайських та інших вчених щодо природи юридичної особи в Китаї.

SUMMARY

The article examines concept, essence, nature of legal entity in China. Particular attention is given to the formation and development of the concept of legal entity in China. Doctrinal approaches of Chinese and other scientists about the nature of the legal entity in China were investigated.

8. Zheng H.R. China's New Civil Law . / American Journal of Comparative Law, 1986. – Vol. 34. – pp. 677 – 680.

9. Zhao Zhongfu Chinese Civil Law Enterprise Legal Persons: Their important Status in Chinese Civil Law / Law and Contemporary Problems, 1989. – Vol. 52. – p. 1;

10. Liu Qishan, Bai Youzhong Yingdang Queli Faren Zhidu/ Renmin Ribao, 1981. – p. 5.

11. Gao Shuyi Faren Zhidu Dui Woguo Shixian Sihua de Xianshi Yiyi / faxue Yanjiu. – Beijing, 1980. – № 4. – p. 15-17.

12. Yu Nengbin, Yang Zhanshan Minshi Zhuti – Faren / Zhongguo Fazhi Bao, 1981. – p.3.

13. Chen Kecong Zuowei Minshi Zhuti Zhi Yi de Faren / Guangming Ribao, 1981. – p.3.

14. Regulations Concerning the Administration of Registration of Legal Perosns / China Law and Practice, № 7, 1988. – pp. 33-41.